

Рівненський інститут слов'янознавства
Київського інституту "Слов'янський університет".

ЛЕКСИКОЛОГІЯ ТА СТИЛІСТИКА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Навчально-методичний комплекс

Рівне - 2000

**Рівненський інститут слов'янознавства
Київського інституту "Слов'янський університет"
Кафедра романо-германської філології**

ЛЕКСИКОЛОГІЯ ТА СТИЛІСТИКА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

**Програма та методичні рекомендації для студентів
стаціонарної і заочної форм навчання спеціальності
7.030502 – "Мова і література"**

Рівне - 2000

Лексикологія та стилістика французької мови. Програма та методичні рекомендації для студентів стаціонарної і заочної форм навчання спеціальності 7.030502 – “Мова і література”.

Укладач: доцент кафедри романо-германської філології РІС КІСУ
канд. філол. наук Тарасюк Н.Ю.

Рецензент: доцент кафедри французької філології Київського
Національного Університету ім. Тараса Шевченка
канд. філол. наук Ситдикова І.В.

ЗМІСТ.

<i>Вступ.</i>	с.4
<i>Програма курсу “Лексикологія та стилістика французької мови”.</i>	с.6
<i>Плани семінарських занять.</i>	с.8
<i>Контрольні запитання.</i>	с.11
<i>Рекомендована література.</i>	с.12

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри романо-германської філології РІС КІСУ, протокол №1 від 10 вересня 1999 р.

© Тарасюк Н.Ю. Лексикологія та стилістика французької мови.
Навчально-методичний комплекс.

Рівненський інститут слов'янознавства Київського інституту
“Слов'янський університет”, 2000.

ВСТУП.

Предметом вивчення теоретичного курсу лексикології та стилістики французької мови є її лексичний склад та принципи відбору і використання мовних засобів з метою вираження певного змісту відповідно до різних стилістичних умов спілкування.

Мета курсу:

1. Подати систематичний виклад теоретичних положень, висунутих вітчизняними та зарубіжними вченими у галузі лексикології та стилістики французької мови.
2. Розглянути теоретичні та методологічні проблеми лексикології та стилістики французької мови, познакомити студентів з розвитком різнопланових теоретичних концепцій вивчення проблемних питань даної науки.
3. Познакомити студентів з методами дослідження лексикології та стилістики в аспекті сучасного мовознавства. Розглянути методи сегментації, аналізу безпосередніх складових, компонентного, дистрибутивного, контекстуального, трансформаційного аналізів, методи стилістичного аналізу.
4. Розглянути предмет лексикології у співвідношенні лексикології з курсами історії мови, граматики, фонетики і стилістики. Познакомити студентів з теоретичними проблемами визначення слова, з питанням словотвору у сучасній французькій мові. Вивчити такі важливі розділи лексикологічної науки як: семантична структура слова, словниковий склад мови, фразеологія, етнологічні основи словникового складу мови, лексикографія.
5. У галузі стилістики сучасної французької мови розглянути предмет вивчення стилістики, її головні завдання як науки, основні напрямки розвитку сучасної стилістики, поняття стилю, питання стилів та жанрів.

Дана програма курсу лексикології та стилістики розрахована на 34 академічні години, з яких 18 годин лекційних та 16 семінарських.

Семінарські заняття мають на меті:

1. Перевірити розуміння студентами викладення матеріалу, поданого у лекційному курсі лексикології та стилістики.
2. Сформувати у студентів навички реферування наукової літератури.
3. Навчити студентів орієнтуватись в основних світоглядних теоріях та концепціях в галузі лексикології та стилістики, сформувати у студентів навички аналізу проблем та процесів лексикології та стилістики.
4. Навчити студентів використовувати методи лексикологічного та стилістичного аналізів з метою здійснення дослідницької діяльності, вирішення практичних завдань, пов'язаних з методикою викладання та перекладом з французької мови.
5. Навчити студентів культурі наукового мислення, ясно та логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово.
6. Сформувати у студентів навички самостійно опановувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі лексикології та стилістики.

Враховуючи великий об'єм питань, що складають основу курсу лексикології та стилістики французької мови та з метою досягнення студентами оптимальних результатів у вивченні даного курсу є рекомендованим вивчення певного переліку тем в межах організації самостійної роботи кожного студента. Така робота може перевищувати 34 аудиторні години, які пропонуються даною програмою для лекційних та семінарських занять.

Формою самостійної студентської роботи є наукова студентська діяльність, яка може бути втілена у написанні курсових та дипломних робіт у галузі лексикології та стилістики французької мови, в участі у науково-практичних конференціях викладачів та студентів ВУЗів.

Програма курсу “Лексикологія та стилістика французької мови”.

Тема 1. Предмет вивчення лексикології та методи лексикологічного аналізу.

Визначення предмета лексикології. Основні методи лексикологічного аналізу. Синхронічний та діахронічний аспекти вивчення лексики. Лексика як система, поняття системи. Зв'язок лексикології з іншими галузями мовної науки.

Тема 2. Знакова природа слова.

Слово як основна одиниця мови, проблеми визначення слова. Знакова природа слова. Основні функції слова: когнітивна та денотативна, номінативна, афективна функції. Значення слова як структура. Етимологічне значення, проблема умотивованості лексеми. Фонетичні та граматичні характеристики слова.

Тема 3. Джерела розвитку словника французької мови.

Вплив екстралінгвістичних факторів розвитку мови на формування словника. Особливості семантичного розвитку слів: поняття полісемії та моносемії; види значень та способи їх використання у мові; звуження, розширення та зміщення значення; метонімія; метафора; гіпербола та літота. Словотвір як засіб розвитку французької лексики. Утворення фразеологічних одиниць. Проблема запозичень у французькій мові.

Тема 4. Словотвірні засоби французької мови.

Теоретичні засади визначення предмета словотвору. Принципи розмежування словотвірного та морфематичного аналізів лексем. Морфологічні та синтаксичні засоби словотвору. Проблема визначення словотвірного типу у французькій мові: бінарна опозиція твірний/похідний лексема. Природа умотивованості словотвірного значення похідних лексем: безпосередня/опосередкована мотивація, умотивованість словотвірного значення граматичною категорією частини мови.

Тема 5. Основні принципи класифікації лексики сучасної французької мови.

Класифікація лексики відповідно до етимологічного та семантичного принципів. Особливості синонімії у французькій мові. Антоніми, їхнє відношення до синонімів. Передумови виникнення архаїзмів та неологізмів. Омоніми та їхні різновиди: омофони, омографи.

Тема 6. Фразеологія як проблема аналітичного слова.

Визначення фразеології як науки. Теоретичні та методологічні проблеми фразеології. Класифікація фразеологічних одоніць. Структурно-граматичні особливості фразеологічних одиниць французької мови. Семантичні, лексико-стилістичні та фонетичні особливості фразеологічних одиниць. Джерела походження фразеологічних одиниць у французькій мові.

Тема 7. Лексикографія, види словників.

Визначення лексикографії. Основні проблеми укладення словників. Одномовні словники: мовні, мовно-енциклопедичні, аналогічні словники, словники синонімів, арго, частотні, фразеологічні, історичні словники, словники неологізмів. Двомовні словники.

Тема 8. Проблеми французької стилістики. Мовні стилі.

Теоретичні концепції вивчення стилістики французької мови. Мовні стилі сучасної французької мови: розмовний стиль, книжково-письмовий, художньо-літературний.

Тема 9. Стилістична характеристика лексичних та граматичних засобів французької мови.

Стилістична диференціація лексичних засобів французької мови. Лексико-фразеологічні синоніми. Образне слововживання (тропи). Стилістична характеристика граматичних засобів: повтор, синтаксичний паралелізм, градація, антитеза та оксюморон, риторичне питання та риторичне звертання.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Тема 1. Предмет вивчення лексикології та методи лексикологічного аналізу.

1. Предмет лексикології. Основні методи лексикологічного аналізу: метод сегментації; аналіз безпосередніх складових; компонентний дистрибутивний, контекстуальний, трансформаційний аналізи.
 2. Синхронія, діахронія.
 3. Поняття системи. Лексика як система.
 1. Зв'язок лексикології з іншими галузями філологічної науки.
- Практичні завдання.*
1. Назвіть субстантні елементи лексикологічної системи.
 2. Здійснити аналіз лексем з точки зору синхронії та діахронії.

Тема 2. Знакова природа слова.

1. Проблема визначення слова у французькій мові.
 2. Знакова природа слова. Основні функції слова.
 3. Значення слова як структура. Фонетичні та граматичні характеристики французького слова.
 2. Проблема умотивованості лексеми.
- Практичні завдання.*
1. Визначити номінативну та денотативну функції поданих лексем.
 2. Описати етимологічне значення поданих лексем.
 3. Визначити лексичне та граматичне значення поданих лексем.

Тема 3. Джерела розвитку словника французької мови.

1. Семантичний розвиток слів як джерело розвитку словника французької мови.
 2. Словотвір як засіб розвитку французької мови.
 3. Утворення фразеологічних одиниць.
 4. Проблема запозичень у французькій мові.
- Практичні завдання.*
1. Назвати основні фактори впливу на формування лексики.
 2. Визначити запозичені та власне французькі лексеми із загальної кількості поданих лексем.
 5. Назвати спосіб семантичного розвитку поданих слів.

Тема 4. Словотвірні засоби французької мови.

1. Теоретичні засади визначення предмета словотвору.
2. Проблема визначення словотвірного типу у французькій мові. Принципи розмежування словотвірного та морфематичного аналізів лексем.
3. Морфологічні та синтаксичні засоби словотвору.
6. Умотивованість словотвірного значення похідних лексем.

Практичні завдання.

1. Назвати морфологічні та синтаксичні засоби словотвору.
2. Визначити морфематичні та словотвірні типи похідних лексем.
3. Визначити безпосередню та опосередковану умотивованість словотвірного значення поданих лексем.

Тема 5. Основні принципи класифікації лексики сучасної французької мови.

1. Етимологічний та семантичний принципи класифікації лексики.
2. Синоніми, антоніми.
3. Архаїзми, неологізми.
1. Омоніми та їхні різновиди: омофони, омографи.

Практичні завдання.

2. Скласти синонімічний та антонімічний ряди поданих слів.
3. Визначити пари архаїзмів та неологізмів із загальної кількості поданих слів.
4. Визначити омофони та омографи.

Тема 6. Фразеологія як проблема аналітичного слова.

1. Теоретичні та методологічні проблеми фразеології.
2. Структурно-граматичні особливості фразеологічних одиниць французької мови, їхня класифікація за Баллі Ш. Та Виноградовим В.В.:
 - фразеологічні сполучення (les groupements usuels);
 - фразеологічні єдності (les séries phraséologiques);
 - фразеологічні зрощення (les unités phraséologiques).
3. Семантичні, лексико-стилістичні та фонетичні особливості фразеологічних одиниць.
4. Джерела походження фразеологічних одиниць у французькій мові.

Практичні завдання.

1. Відмежувати вільні словосполучення від фразеологічних одиниць.
2. Із загальної кількості поданих фразеологічних одиниць визначити фразеологічні сполучення, фразеологічні єдності та фразеологічні зрощення.

Тема 7. Лексикографія, види словників.

1. Лексикографія. Основні проблеми укладення словників.
2. Одномовні словники.
7. Двомовні словники.

Практичні завдання.

8. Використовуючи етимологічні словники визначити етимологію поданих лексем.
9. Здійснити аналіз перекладу лексем з використанням двомовних та багатомовних словників.
10. Скласти синонімічні та антонімічні ряди лексем з використанням словника синонімів та антонімів французької мови.
11. Описати значення лексем з використанням тлумачних словників.

Тема 8. Проблеми французької стилістики. Мовні стилі.

1. Наука стилістика. Мовні стилі сучасної французької мови.
2. Стилiстична диференціяція лексичних засобів французької мови.
3. Стилiстична характеристика граматичних засобів французької мови.

Практичні завдання.

1. У поданих реченнях визначити стилістичне значення виділених слів та виразів.
2. У поданих фразах замінити виділені слова та вирази денотативно еквівалентними словосполученнями-антонімами виділеного сегмента.
3. Визначити стилістичну тональність кожного з наведених уривків текстів.
4. Проаналізувати подані метафори та порівняння.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ.

1. Предмет лексикології, основні методи лексикологічного аналізу.
2. Синхронічний та діахронічний аспекти вивчення лексики.
3. Поняття системи, лексика як система.
4. Слово як основна одиниця мови.
5. Знакова природа слова. Значення слова як структура.
6. Фонетичні та граматичні характеристики французького слова.
7. Основні фактори впливу на формування лексики.
8. Різновиди семантичного розвитку слів.
9. Словотвір як засіб розвитку французької лексики.
10. Особливості творення та функціонування фразеологічних одиниць у французькій мові.
11. Походження запозичень у французькій мові.
12. Проблема визначення предмета словотвору. Визначення словотвірного типу у французькій мові.
13. Принципи розмежування словотвірного та морфематичного аналізів лексем.
14. Словотвірні засоби французької мови.
15. Природа умотивованості словотвірного значення. Види мотивацій.
16. Основні принципи класифікації лексики сучасної французької мови.
17. Особливості синонімії у французькій мові.
18. Антоніми, їхнє відношення до синонімів.
19. Архаїзми та неологізми.
20. Різновиди омонімів.
21. Фразеологія як проблема аналітичного слова, методологічні проблеми фразеології.
22. Структурно-граматичні особливості фразеологічних одиниць.
23. Класифікація фразеологічних одиниць за Ш.Баллі та В.Виноградовим.
24. Лексико-стилістичні особливості фразеологічних одиниць французької мови.
25. Визначення лексикографії. Основні проблеми укладення словників.
26. Види словників.
27. Особливості мовних стилів сучасної французької мови.
28. Лексичні засоби стилістики. Тропи.
29. Граматичні засоби стилістики. Стилістичні фігури.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. – М.: Изд. Иностран. Лит-ры, 1955.
2. Бенвенист Э. Общая лингвистика. – М.: Прогресс, 1974.
3. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – Київ: АртЕк, 1997.
4. Бурбело В.Б. Историческая стилистика французского языка. – Киев: Лыбидь, 1990.
5. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. – М., 1977.
6. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1984.
7. Долинин К.А. Стилистика французского языка. – М.: Просвещение, 1982.
8. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику (русский перевод). М., 1978.
9. Левит З.Н. Лексикология французского языка. – М., 1979.
10. Лопатникова Н.Н., Мовшович Н.А. Лексикология современного французского языка. – М.: Высшая школа, 1982.
11. Солнцев В.М. Язык как системно-структурное образование. – М.: Наука, 1971.
12. Цыбова И.А. Определите значение слова. – М.: Международные отношения, 1981.
13. Чеснович Е.П. Хрестоматия по лексикологии французского языка. Л., 1981.
14. Bally Ch. Stylistique française. P., 1946.
15. Gilbert P. Dictionnaire de mots nouveaux. P., 1971.
16. Jackendoff R.S. Régularités morphologiques et sémantiques dans le lexique. Trad. Franc. In RONAT M. Ed., 1977.